

MILOVAT BOHA A BÝT BLIŽNÍM

Otevřené oči a srdce pro Boha a bližní jako cesta k životu v kvalitě věčného života

První čtení: Jan 14,21-24
Text kázání: L 10,25-37

PRVNÍ ČTENÍ

Jan 14,21-24 Kdo přijal má přikázání a zachovává je, ten mě miluje. A toho, kdo mě miluje, bude milovat můj Otec; i já ho budu milovat a dám mu to poznat." 22 Řekl mu Juda, ne ten Iškarjotský: "Pane, jak to, že se chceš dát poznat nám, ale ne světu?" 23 Ježíš mu odpověděl: "Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo, a můj Otec ho bude milovat; přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek. 24 Kdo mě nemiluje, nezachovává má slova. A slovo, které slyšíte, není moje, ale mého Otce, který mě poslal.

BIBLICKÝ TEXT KÁZÁNÍ

Lukáš 10,25-37 Milosrdný Samařan

Co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě?

Tu vystoupil jeden zákoník a zkoušel ho: "**Mistře, co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě?**"

26 Ježíš mu odpověděl: "Co je psáno v Zákoně? Jak to tam čteš?"

27 On mu řekl: "Miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, celou svou duší, celou svou silou a celou svou myslí' a miluj svého bližního jako sám sebe."

28 Ježíš mu řekl: "Správně jsi odpověděl. **To čin a budeš živ.**"

Kdo je můj bližní?

29 Zákoník se však chtěl ospravedlnit a proto Ježíšovi řekl: "**A kdo je můj bližní?**"

30 Ježíš mu odpověděl: "Jeden člověk šel z Jeruzaléma do Jericha a padl do rukou lupičů; ti jej obrali, zabili a nechali tam ležet polomrtvého.

31 Náhodou šel tou cestou kněz, ale když ho uviděl, vyhnul se mu.

32 A stejně se mu vyhnul i levita, když přišel k tomu místu a uviděl ho.

33 Ale když jeden Samařan na své cestě přišel k tomu místu a uviděl ho, byl hnut soucitem;

34 přistoupil k němu, ošetřil jeho rány olejem a vínem, obvázal mu je, posadil jej na svého mezka, zavezl do hostince a tam se o něj staral.

35 Druhého dne dal hostinskému dva denáry a řekl: 'Postarej se o něj, a bude-li tě to stát víc, já ti to zaplatím, až se budu vracet.'

36 Kdo z těch tří, myslíš, byl bližším tomu, který upadl mezi lupiče?"

37 Zákoník odpověděl: "Ten, který prokázal milosrdenství." Ježíš mu řekl: "**Jdi a jednej také tak.**"

KÁZÁNÍ

Minulou neděli jsme poprvé četli novozákonní příběh, který zaznamenává *rozhovor Pána Ježíše s jistým znalcem Zákona*. Jeho předmětem byla otázka věčného života. Nakolik tehdy zákoník s Pánem Ježíšem *neřešili*, co je to *věčný život* a jak ho chápat, protože jim to bylo zřejmé, nám to tak samozřejmě dnes již není. A tak jsme si minulou neděli **připomenuli dva rozměry věčnosti**:

1. Tím prvním je věčnost jako to, co přesahuje naši pozemskou konečnost; jako to, co začne po smrti a nebude mít konce. Věčný život v tomto smyslu představuje **naději** pro naši pozemskou konečnost. Tento rozměr věčného života přijímáme vírou.
2. Ke druhému rozměru věčnosti patří **kvalita**. Věčný život, je *jiný* život. Ne jako ten pozemský. Je to nová kvalita života, která nemá zdroj na této zemi, která je v zajetí časnosti, nýbrž přichází z věčnosti od věčného Boha. Nabízí se nám jako alternativa již tady a teď.

To, co bude mít věčné pokračování, začíná již na této zemi.

Věčný život tedy není jenom záležitost vágní, neaktuální, nejasné a nejisté budoucnosti. Je to vlastně to, po čem toužíme osobně pro sebe i společnost. Toužíme po nové kvalitě života, a to je cosi, co je velice aktuální.

O tomto mluvil zákoník s Pánem Ježíšem. No **a jak získat naději a kvalitu věčného života?** Pán Ježíš otázku znalce zákona obrací proti němu a ptá se ho, co si myslí on. Odkazuje ho docela samozřejmě k Zákonu (Tóře, kam jít?) a ptá se, co tam čte. Nakonec se ukáže, že znalec Zákona i Pán Ježíš spolu souhlasí. Není mezi nimi rozdílů: „Miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, celou svou duší, celou svou silou a celou svou myslí a miluj svého bližního jako sám sebe.“ Názorově se shodli. Dobře to zákoník pověděl. Měl pravdu. Stačí dodat jediné – k pravdě patří čin, a proto Pán Ježíš dodá: „To čin a budeš živ“.

Tady rozhovor mohl skončit. Bylo by tomu tak v případě, kdyby zákoníkův zájem byl opravdový. Jenže on pravděpodobně čekal nějakou názorovou kontroverzi. Snad se cítil zahanben jednoduchostí řešení, a tak aby z rozhovoru nevyšel znemožněn jako úplný elév, který nezná základní věci, rozvíjí rozhovor dál. Nastoluje teoretickou otázku: „A kdo je můj bližní?“

Zajímavé je, že **znalec zákona nerozvíjí otázku milování Boha**. Neptá se: „A jak milovat Boha?“ Do jisté míry je to přirozené. Věděl, co patří k projevům lásky k Bohu – především dodržování Tóry. Můžeme se pouze domnívat, že potřeboval slyšet něco o tom, že litera zabíjí, ale Boží Duch dává život.

Jak milovat Boha?

Ponechme ale znalce zákona stranou. Myslím, že si otázku: „Jak milovat Boha?“ potřebujeme klást sami. Víme, jak milovat Boha? Co to znamená a jak se to projevuje?

Otázka po tom, „*jak milovat*“, je otázkou těch, u nichž už pouto lásky je. Milují, chtějí milovat a ptají se *jak*. Otázka, „*jak milovat Boha*“ tedy může vyrůst pouze ze silového pole Boží lásky.

V tom je láska: ne že my jsme si zamilovali Boha, ale že on si zamiloval nás a poslal svého Syna jako oběť smíření za naše hříchy. (1 Janův 4,10)

Jsmo/jste přemoženi a přemáháni Boží láskou? Udivuje nás/vás, že zrovna Vás si Bůh zamiloval jako první a kvůli Vám a Vašemu hříchu poslal na svět a kříž Pána Ježíše Krista? Udivuje Vás a přemáhá Vás, že Bůh je Vaším Otcem se vším, co k tomu patří nyní i na věčnosti?

My dnes žijeme ve světě, kde dbáme na pěstování sebevědomí. Máme práva a ambice. Jen musíme dbát na to, aby naše sebevědomí nebylo iluzí, kterou si (vy)tvoříme. Je potřeba, abychom dobře věděli *o slávě a cti* našeho lidství, ale zároveň nesmíme přehlížet *tragédii lidství*, v němž dřímá hřích. Jenom tehdy, když budeme vědět o tragédii svého lidství, o své tendenci ke zlému a k sobectví – jenom tehdy jsme schopni se divit Boží lásce. Údiv nad Boží láskou si potřebujeme zachovat. Potřebujeme zůstat v silovém poli Boží lásky: **Zůstaňte v mé lásce.** (Jan 15,9) Už jenom proto, že právě z něj (zůstávání) vyrůstá upřímná touha vyjádřená otázkou: „*Jak mám milovat toho, kdo miluje mě?*“

A jak tedy milovat Boha? Augustin v reakci na Boží lásku říká: „*Boha se chop, těš se jím, objímej ho. Ještě se nemůžeš dotýkat Boha celý.*“

*Dotýkej se ho tedy alespoň vírou a spočinutím v něm...*¹ Augustinova rada má spíš emocionální nádech, i když vyzývá k víře. To jistě patří k reakcím na Boží lásku. A jak mluví o lásce k Bohu Pán Ježíš?

Slyšeli jsme o tom v prvním čtení:

Kdo přijal má přikázání a zachovává je, ten mě miluje...

24 Kdo mě nemiluje, nezachovává má slova. (Jan 14,21,24)

Milujete-li mne, budete zachovávat má přikázání;... (Jan 14,15)

V tom je totiž láska k Bohu, že zachováváme jeho přikázání; a jeho přikázání nejsou těžká,... (1 Janův 5,3)

Základní projev lásky k Bohu je zaměřen na jeho slovo a touhu zachovávat je. A tak bychom nyní mohli hledat, jaká jsou všechna ta přikázání, na která odkazoval Pán Ježíš. Zůstaňme však u jednoho ze základních přikázání. Souvisí nakonec s příběhem zákoníka, který se ptal na věčný život.

Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali; jako já jsem miloval vás, i vy se milujte navzájem. (Jan 13,34)

Již zmíněný Augustin jednou pověděl: „*Chceš vědět, jakou lásku máš v sobě? Podívej se, kam tě vede!*“² Jakou lásku v sobě máme? Sledujme, kam nás vede. Je-li to láska k Bohu, pak nás povede k jeho slovu a bližnímu. A na toho se ptal zákoník: „Kdo je můj bližní?“

Kdo je můj bližní?

Tuto otázku položil ten, kdo se chtěl nějak vyvléci buď z trapné situace anebo z poslušnosti Božímu Slovu, přikázání.

Otázka znalce zákona o tom, kdo je jeho bližní, a tedy, komu je povinován svou pozornost a péčí, **má svůj podklad** v tom, že

¹ Augustin, Miluj a dělej, co chceš, str. 47

² Ibid.

soudobá židovská tradice se touto otázkou zabývala. V apokryfním Sírachovci³ čteme, že člověk nemá pomáhat hříšníkovi.

Sírachovec 12 Dobrodiní.

1 Prokazuješ-li dobro, věz, komu je prokazuješ, a tvá dobrodiní se neztratí. 2 Prokazuj dobro zbožnému muži, on ti je oplatí, ne-li on sám, pak jistě Nejvyšší. 3 Dobrodiní není pro toho, kdo setrvává ve zlu a zpěčuje se konat skutky lásky. 4 Dávej zbožnému muži a nepomáhej hříšníkovi. 5 Prokazuj dobro tomu, kdo je pokorný, a nedávej bezbožníkovi. Odepři mu svůj chléb, nedávej mu ho, zesílil by z něho víc než ty. Neboť by se ti dvojnásob splatilo zlobou za všechna dobrodiní, jimiž jsi ho obdařil. 6 Vždyť sám Nejvyšší si oškliví hříšníky a na bezbožníky uvalí trest. 7 Dávej dobrému muži, ale nepomáhej hříšníkovi.

Bližním v očích zákoníka nebyl **ten, kdo koná zlo**. Nebyl to **Sikarios** (židovský partyzán a vzbouřenec). Nebyl to **ani pohan** – tedy bezvěrec. Dost možná to nebyl **ani Saducej**, který nevěřil ve vzkříšení. A aby toho nebylo málo, zdá se, že se Pán Ježíš k zákoníkovi přidává svým příběhem, když naznačí, že bližním nemusí být ani kněz ani Levíta. Vzápětí ale šokuje, když naznačí, že „bližním je jako na potvoru zrovna **Samařan**“⁴ – v očích zákoníka ten nejméně vhodný.

Co se tady vlastně děje, když Pán Ježíš vypráví šokující příběh o milosrdném Samařanovi? **Pán Ježíš** se snaží znalci Zákona ukázat, že se špatně ptá, když se ptá na to, kdo je jeho bližní.

³ Sírachovec 12,1-4

⁴ Mrázek, J., Lukášovská podobenství

⇒ To, jak se ptáme a jaké otázky klademe, docela dost ukazuje na způsob našeho myšlení. Zákoník potřeboval změnit své smýšlení (potřeboval vskutku obrácení = ř.: *metanoia* = pokání, obrácení).

V čem byla zákoníkova otázka defektní, špatná? V tom, že se zaměřovala na hodnocení druhých: „*Kdo je a kdo není hoden mé pomoci?*“ Tento způsob přemýšlení vede k pýše – je projevem pýchy! Kdyby takto Hospodin uvažoval směrem k nám, nikdy bychom nemohli být příjemci jeho lásky a dobrodiní.

Pán Ježíš tím, že přeformulovává zákoníkovi otázku, odvádí pozornost od bližních k zákoníkovi samotnému. Jeho otázkou se od akademické diskuze dostáváme k osobnímu praktickému rozměru získání věčného života. Znalec zákona neměl uvažovat o druhých, ale o sobě a o tom, zdali je připraven – když na to přijde – *být bližním*, a to bez ohledu na sociální postavení, spravedlnost, pohlaví či národnost toho, *kdo je zbitý, okradený a ponechaný na pospas*. *Tady* se rozhoduje o věčném životě.

Bylo by na další další zastavení to, co nyní zmíním jenom krátce, že totiž *být bližním je dosti náročná záležitost*. Stačí si povšimnout přímo *smršti sloves*, která jsou zmíněna v péči Samařana o zbitého pocestného.

Závěr

Konec rozhovoru Pána Ježíše se znalcem zákona **zůstává otevřený**. Snad právě proto, že celý příběh směřuje k osobní odpovědi každého čtenáře a posluchače: toužíme-li po věčném životě v rozměru naděje budoucnosti i v rozměru nové kvality života, pak jde o **zůstávání v Boží lásce** a hledání toho, jak milovat Boha a jak být bližním.

Toto naše zůstávání a hledání se pak děje v kontextu toho, jak novozákonní příběh vykládali kdysi církevní otcové. Ti se soustředili na bezejmenného zbitého a okradeného muže, v němž viděli „polomrtvého Adama“. Viděli tady obecně **obraz člověka, který přišel o svou důstojnost a je zraněn ve své lidské přirozenosti**. Leží a čeká, jestli si ho někdo všimne. Z vlastních sil si nepomůže. Pak přichází cizinec, přičemž pro mnohé je právě Bůh a jeho Syn, kdo jsou (alespoň v naší době) v roli cizince, který se člověka ujímá. Ujímá se nás až do vlastního sebezničení.

Byli jsme pozvednuti, abychom získali zpět, to, o co jsme díky hříchu přišli. Byli jsme pozvednuti, abychom milovali Boha a bližní – toto vše je věčný život.

Píseň 314 – Třikrát Petr vyznával

POSLÁNÍ A POŽEHNÁNÍ

Sám pak náš Pán Ježíš Kristus a Bůh náš Otec, který si nás zamiloval a ze své milosti nám dal věčné potěšení a dobrou naději, necht' povzbudí vaše srdce a dá vám sílu ke každému dobrému činu i slovu. 2 Te 2,16-17

Sám Pán pokoje at' vám uděluje pokoj vždycky a ve všem.
Pán se všemi vámi. 2 Te 3,16

Jan Asszonyi

